

Dobrossy István (Szeverin már 1845-ben megmondotta (*Pesti Divatlap* okt. 2.): „... Hiába akarják Petőfi örökzöld koszorújának leveleit lerágni az apró hernyók; — ők hasztalan erőlködéseik közepett le fognak hullanni az élet fájáról a feledés sírjába, s az általuk sárral dobált költő a méltányosabb utódok előtt sértetlenül s győzelmesen álland a halhatatlanság csarnokában“.

(Szeged.)

Zolnai Béla.

LEVELESTÁR.

Három tudós. Öröndetes kezdeményezésnek tartjuk a kultuszminiszter gesztusát, amellyel vacsorát ad három magyar tudományos mű megjelenése alkalmából. A lakoma jelentőségét növelte az a tény, hogy Kornis Gyula „poharát a haladó konzervativizmus gondolatában működő kultuszminiszterre emelte“. Vannak szellemi mozgalmak, amik csak jelszóra és szerencsés megfogalmazásra várnak, hogy hódító erejük kiterébélyesedjék. Ilyen a haladó konzervativizmus is. — *Száz százalék.* A tegnapelőttre építő új holnaposok merényletet látnak abban, „ha Babits Mihály és Berzeviczy Albert kezét fognak“. Mért haragusznak ezek a Mácza-ivadékok a „magyar irodalom egyesítése“ miatt? Talán, mert velük senki sem akar egyesülni? Előbb fordítsák le Dantét, írjanak egy kötet tanulmányt, alkossanak Gólyakalifát vagy Halálfiat: akkor aztán lehet csevegni róla, hogy kezét fog-e velük — Babits Mihály. — *Varró István.* Mégis csak furcsa, hogy egy magát haladónak nevező és liberális folyóirat a szabadságjogok megszüntetése és az egyetemi autonómiák megnyirbálása mellett cikket közöl és épen Zoványi Jenőtől, akit meggyőződése miatt nemrég elmozdítottak egyetemi katedrájától. Ha nem tudna róla a Századunk, ime itt közlünk néhány részletet — a Studium Magyar Irodalmi Lexikona alapján — Zoványi Jenő életéből: „... teol. tanár lett Sárospatakon. 1910-ben teol. álláspontja miatt elmozdították állásából... A kommunizmus alatt vallásellenes izgatást folytatott, mire 1920-ban a debreceni törvényszék elítélte, a ref. egyetemes konvent pedig megfosztotta lelkesítő jellegétől...“ stb. — *Magyar Szemle.* Nem tudunk olyan újabb kritikaelméletéről, amely szerint olvasó és kritikus csak az esztétikum világánál tekintheti a költői alkotást, a benne nyilvánuló világnézethez nincs köze. Ellenkezőleg: épen a letűnt pozitivistá fölfogás látta az irodalmiság lényegét a szerkezet, mese, jellemzés, stílusművészet stb. külsőségeiben, mivelhogy azt sem tudta, hogy mi fán terem a világnézet. A francia kritika ösztönszerűleg, a modern német irodalomtudomány Dilthey és Spranger óta programmszerűen a világnézetből származtatja az irodalmi alakiságokat. A kritikus kutyája ott van eltemetve, hogy a világnézet konstatálása nem jelentheti egyúttal az irodalmiság máglyáratvetését. Az író „értékelése“ nem követeli a katolikus olvasótól, hogy azonosítsa magát a kálvinista író világnézeti állásfoglalásával és megfordítva... Egy zseniális hottentotta író megkaphatja a Nobel-díjat akkor is, ha műve lázadást jelent az európai kultúra zsarnoksága ellen. Aki nem hajlandó a morál-mentes esztétikum alapjára állani, az dobja ki hajójáról a mult „értékeinek“ legalább is a felét: vagy Pascalt, vagy Voltaire-t. Akkor legyünk legény a csárdában és csak azokat tűrjük benin, akik a mi világnézetünk dallamára táncolnak, ki jól, ki rosszabbul. — *Egy az Odera mentén végighúzódnó nyirfaerdő szélén fekvő szanatóriumban.* Ez a mondatrészlet egy a modern irodalomhoz való hozzászólásra gyakran vállalkozó kritikus egy a Protestáns Szemle decemberi számában megjelent kritikája elejének egy a kilencedik sorban végighúzódnó mondatában olvasható.